

COLUMN

De schrijver van de column kan een gedragswetenschapper, een groepsleider, een wetenschappelijk onderzoeker, een beleidsmaker en/of een ouder zijn. Wat zij gemeen hebben, zijn hun ervaringen met mensen met een licht verstandelijke beperking. In deze LVB Onderzoek & Praktijk geven wij het woord aan Gertrude van den Brink, bestuursvoorzitter Middin én Zorgmanager van het Jaar 2018.

Omdenken: tijd voor een andere kijk op LVB

De wetenschap heeft de laatste decennia veel bijgedragen aan het definiëren en herkennen van LVB en de ontwikkeling van effectieve behandelplannen. Mede daardoor komt er steeds meer oog en oor voor LVB in de samenleving. Dat is goed nieuws. Tegelijk groeit het aantal LVB-ers dat aanklopt bij een zorgloket. Naast een steeds complexere samenleving zie ik een tweede mogelijke verklaring voor die toename. Het kan zijn dat meer mensen met een lager IQ problematiek ontwikkelen die valt onder de noemer LVB. Is dat zo? En zo ja, hoe komt dat dan? En is het te voorkomen? Voor het antwoord op die vragen hebben we de wetenschap nodig. En een stukje omdenken.

De complexe samenleving van vandaag maakt het mensen met een LVB niet makkelijk. Ze hebben dan ook meer dan anderen te maken hebben met schuldenproblematiek, psychische aandoeningen en detentie. Nieuwe behandelmethodieken en meer aandacht voor deze doelgroep in schakelteams voor verwarde personen en de koers- en kansen-programma's binnen justitiële instellingen zijn een goede reactie daarop.

Tegelijk groeit het aantal LVB-ers dat een beroep doet op ondersteuning door zorgaanbieders. Met het Sociaal en Cultureel Planbureau ben ik van mening dat de groeiende complexiteit van de wereld om ons heen hierin een be-

langrijke rol speelt. Immers, hoe moeilijker de samenleving, hoe meer mensen een beperking ervaren.

Maar is dat het hele verhaal? Mensen met een LVB lopen eerder vast, maar is het ook zo dat er meer mensen zijn met een dergelijke beperking? En hoe komt dat dan? En de vervolgvraag: kunnen we daar iets aan doen?

Het is onduidelijk hoeveel mensen precies een LVB hebben. We weten wel dat één op de zes Nederlanders een IQ heeft tussen de 55 en 80. Dat zijn de mensen die het risico lopen op de ontwikkeling van een LVB. Nu is het exacte aantal LVB-ers op dit moment niet het belangrijkste. Het gaat mij erom dat we inzicht krijgen, dat we beter leren begrijpen welke factoren bepalen dat het bij de ene minder begaafde persoon wel goed gaat en bij de ander niet. Als we dat goed in beeld hebben is de volgende vraag of we daar preventief iets aan kunnen doen. Kunnen we de impact van een laag IQ zoveel mogelijk beperken?

Ik voel me aangesproken door het 'omdenken' van de Wetenschappelijke Raad op het Regeringsbeleid (WRR). De Raad stelt dat we in de onderzoeken naar gezondheid vaak kijken naar verschillen en dan aan de slag gaan om die verschillen kleiner te maken. Met welk resultaat? De gezondheid verbetert, maar de verschillen worden groter. Zo is iedereen is minder gaan roken, maar hoogopgeleiden zijn

¹ Rapport 'Zorg voor mensen met een verstandelijke beperking in internationaal perspectief', Sociaal en Cultureel Planbureau, juli 2018

² 'Van verschil naar potentieel. Een realistisch perspectief op sociaaleconomische gezondheidsverschillen', WRR-Policy Brief7, WRR, augustus 2018

veel meer minder gaan roken dan de laagopgeleiden. Dus het verschil is gegroeid. Daarom zegt de Raad: zet niet langer de gezondheidsverschillen centraal, maar kijk juist naar het potentieel. Hoeveel winst valt er te behalen, met name in de eerste 18 levensjaren? Ik zou op dezelfde manier willen kijken naar onze doelgroep.

Er is al veel onderzoek gedaan naar LVB bij jonge kinderen. Zowel Adverse Childhood Experiences (ACE)-onderzoek als medisch/ontwikkelingscohortstudies. Als we uit deze en eventueel aanvullend onderzoek een optelsom van levensverhalen maken, dan zouden we wellicht kunnen ontdekken waar het begint. Welke factoren in de eerste levensjaren dragen het risico op complexe problematiek op latere leeftijd in zich?

Laten we vervolgens, net als de WRR, omdenken. Niet concentreren op verschillen en beperkende factoren. Nee, ik stel voor dat we, met hulp van de wetenschap, op zoek gaan naar een antwoord op deze vraag: hoe kunnen we als samenleving zorgen dat ook het potentieel van mensen met een laag IQ van jongs af aan optimaal wordt benut?

Want hoe beter we de ontwikkeling van LVB begrijpen, hoe meer mensen tot bloei kunnen komen.

Gertrude van den Brink